

علل سرطان کولون و رکتوم چیست؟ (علل سرطان روده بزرگ و راست روده)

سرطان کولون و رکتوم یک بیماری واگیر دار نیست یعنی هیچ کس به دلیل مجاورت نزدیک با بیمار دچار سرطان کولورکتال، به این بیماری مبتلا پیدا نمی کند. ولی بعضی از مردم نسبت به سایرین احتمال بیشتری دارد که به این بیماری مبتلا شوند. عواملی که خطر ابتلا به سرطان کولورکتال را در یک فرد افزایش می دهد شامل موارد زیر می باشند: افزایش مصرف چربیها، سابقه فامیلی سرطان یا پولیپهای کولورکتال، وجود پولیپهای کولورکتال و ابتلای دراز مدت به بیماری کولیت اولسرو.

ارتباط رژیم غذایی با سرطان کولورکتال

رژیم های غذایی سرشار از چربی، انسان را مستعد به سرطان کولورکتال می کند. در کشورهایی که میزان سرطان کولورکتال بالا باشد، میزان مصرف چربیها بسیار بیشتر از کشورهایی است که میزان سرطان کولورکتال کمتر می باشد. اعتقاد بر این است که مشتقات ناشی از سوخت و سوز چربیها منجر به تشکیل کارسینوژنها (مواد شیمیایی ایجاد کننده سرطان) میشود. رژیم های غذایی سرشار از سبزیجات و غذاهای پر فیبر مانند نان های سبوس دار و غلات، روده را سریع تر از شر این کارسینون ها خلاص می کنند و سلولهای روده مدت زمان کمتری عوامل سرطان زا در تماس هستند و بنابراین می توانند، خطر ایجاد سرطان کولورکتال را کاهش دهند.

ارتباط پولیپهای کولورکتال با سرطان کولورکتال

پزشکان معتقدند بیشتر سرطانهای کولورکتال از پولیپهای کولورکتال منشاء می گیرند. بنابراین برداشتن پولیپهای خوش خیم کولون و رکتوم از سرطانهای کولورکتال پیشگیری می کند. پولیپ در کولون و رکتوم وقتی ایجاد میشود که یک آسیب کروموزومی در سلولهای لایه داخلی (مخاط) کولون و رکتوم اتفاق بیفتد. کروموزومها حاوی اطلاعات ژنتیکی به ارث رسیده از هر یک از والدین می باشند. بطور طبیعی، کروموزومهای سالم، رشد سلولها را طی یک برنامه منظم، کنترل می کنند. وقتی کروموزوم، آسیب ببیند، رشد سلولی از کنترل خارج میشود و یک توده برجسته در بافت کولون یا رکتوم ایجاد میشود که پولیپ نامیده میشود. پولیپ ها در ابتدا خوش خیم هستند. به مرور زمان و بعد از چندین سال، پولیپهای خوش خیم کولون و رکتوم، دچار آسیبهای کروموزومی، بیشتر می گردند و تبدیل به سرطان میشوند.

ارتباط کولیت اولسرو با سرطان کولورکتال

کولیت اولسرو مزمن سبب التهاب در لایه داخلی (مخاط) کولون و رکتوم میشود. برای اطلاع دقیق تر از بیماری کولیت اولسرو باید مطالب مربوط به این بیماری را بخوانید ولی سرطان کولون و رکتوم یکی از عوارض شناخته شده کولیت اولسرو مزمن می باشد. احتمال خطر ایجاد سرطان روده بزرگ بعد از 8 تا 10 سال ابتلا به این بیماری، شروع به افزایش پیدا می کند. خطر ایجاد سرطان روده بزرگ در بیماری که کولیت اولسرو دارد با محل و میزان گستردگی کولیت اولسرو در آن بیمار ارتباط دارد. یعنی اگر کولیت اولسرو تمام کولون و رکتوم را گرفتار کرده باشد، شانس ایجاد سرطان بیشتر میشود.

در حال حاضر میزان تخمین ایجاد سرطان در یک بیمار مبتلا به کولیت اولسرو 5/2٪ بعد از 10 سال و 6/7٪ بعد از 30 سال و 8/10٪ بعد از 50 سال ابتلا به کولیت اولسرو می باشد. بیماران کولیت اولسروی که شانس بیشتری برای ابتلا به سرطان کولون و رکتوم دارند شامل مواردی که سابقه خانوادگی سرطان کولورکتال دارند، سابقه دراز مدت کولیت اولسرو گستردگی کولیت اولسرو در تمام کولون و رکتوم و کسانی که بدلیل کولیت اولسرو دچار کلانژیت اسکروز دهنده اولیه cholangitis sclerosing primary (PSC) شده اند، می باشد.

چون سرطان های کولورکتال ناشی از کولیت اولسرو، در صورت درمان جراحی زودرس، نتیجه درمان بسیار خوبی دارند توصیه میشود، کسانی که از کولیت اولسرو آنها بیش از 8 سال می گذرد، بطور سالمیانه کولونوسکوپی شوند و در این کولونوسکوپی ها باید نمونه های متعدد تصادفی، از نقاط مختلف کولون و رکتوم (حتی نقاطی که سالم به نظر می رسند) گرفته شود، تا تغییرات احتمالی به سمت تبدیل شدن به سرطان (پره کانسرو) در مخاط روده، شناسایی شوند. اگر در این نمونه ها، تغییراتی به نفع سرطان زودرس، دیده شود توصیه به برداشتن تمام کولون و رکتوم جهت پیشگیری از سرطان کولورکتال میشود. از آنجا که برداشتن نمونه های متعدد (حدود 40 تا 50 نمونه) از روده بزرگ بطور سالمیانه، کاری بسیار مشکل می باشد، بعضی از پزشکان معتقدند، اگر سالمیان متادای از کولیت اولسرو بیماری می گذرد، بهتر است این بیمار برای پیشگیری قطعی از سرطان، تحت عمل پیشگیرانه که برداشتن تمام روده بزرگ و رکتوم میشود قرار گیرد.

ارتباط ژنتیک با سرطان کولورکتال

زمینه ژنتیکی هر فردی از عوامل مهم در ایجاد خطر سرطان روده بزرگ می باشد. برای وابستگی درجه یک (پدر، مادر، برادر، خواهر، فرزند) بیماران مبتلا به سرطان روده بزرگ، احتمال خطر ایجاد سرطان روده بزرگ 18٪ می باشد که سه برابر بیشتر از بقیه افراد جامعه (در آمریکا) می باشد.

اگر چه سابقه خانوادگی سرطان کولون و رکتوم یکی از عوامل خطر ساز برای ایجاد این سرطان می باشد ولی در هر حال 80٪ افراد مبتلا به سرطان روده بزرگ، بدون هیچ سابقه خانوادگی، مبتلا به این سرطان می گردند. تقریباً در 20٪ سرطانهای روده بزرگ، سابقه خانوادگی وجود دارد و 5٪ سرطانهای روده بزرگ جزء سندرم های کانسر کولون ارثی می باشند. سندرمهای سرطان کولون ارثی، بیماریهایی هستند که تمام یا بعضی اعضا یک خانواده بصورت ارثی دچار نقصهای ژنتیکی می باشند که عامل ایجاد سرطان روده بزرگ بوده و از یک و یا هر دو والدین منشاء گرفته اند.

کروموزومها، حاوی اطلاعات ژنتیکی می باشند و آسیب های کروموزومی سبب نقصهای ژنتیکی میشوند که عامل ایجاد پولیپ های کولون و رکتوم میشوند و به مرور زمان تبدیل به سرطان کولون و رکتوم می گردند. در پولیپها و سرطانهایی که زمینه ژنتیکی ندارند، آسیب کروموزومی بصورت انتهایی و در طول زندگی آن فرد در یکی از سلولها شروع شده است. در این افراد آسیب کروموزومی فقط در پولیپ ها و یا کانسرهایی که از آن سلول خاص ایجاد شده باشند دیده میشود. اما در سندرم های کانسر کولون ارثی آسیب کروموزومی، از زمان تولد به ارث می رسد و در تمام سلولهای بدن وجود دارند. بیماری که با این ژنها متولد شوند در سنین جوانی دچار تعداد زیادی پولیپ در کولون و رکتوم شان خواهند شد و خطر ایجاد سرطان کولون و رکتوم، بیشتر از سایر افراد جامعه می باشد.

سندرمهای کانسر کولون ارثی

فامیلی آدنوماتوز پولیپوز یا (Familial adenomatous polyposis) FAP این بیماری یکی از سندرمهای کانسر کولون می باشد که اعضاء یک خانواده را درگیر می کند و بیمار بیش از صدها و گاهی هزاران پولیپ در روده بزرگ خود دارد که از دوره نوجوانی شروع به پیدایش می کنند. تنها در صورتی که این بیماری زود تشخیص داده شده و به موقع روده بزرگ بیمار برداشته شود، این فرد می تواند از خطر ایجاد سرطان، تا حد زیادی در امان بماند. اگر جراحی نشوند، معمولاً در سن حدود 40 سالگی سرطان به سراغ آنها خواهد آمد. این افراد همچنین مستعد به سرطانهای سایر قسمتهای بدن، مثل تیروئید، معده و آمپول واتر (محلی که مواد صفراوی بعد از عبور از آن وارد اثنی عشر میشوند) میباشند.

خفیف فامیلی آدنوماتوز پولیپوز یا (attenuated familial adenomatous polyposis) AFAP این گروه در واقع یک نوع ملایم تر از FAP هستند که تعداد پولیپهای روده بزرگ آنها کمتر از 100 عدد می باشد. در این افراد نیز خطر ایجاد سرطان روده بزرگ در سنین جوانی، بسیار زیاد است. اینها در معرض خطر ایجاد پولیپهای معده و اثنی عشر نیز می باشند.

پولیپوز بدون ارثی کولون سرطان یا (HNPCC) Hereditary nonpolyposis colon cancer یکی از سندرم های ارثی کانسر کولون می باشد که افراد یک خانواده در دهه 3 یا 4 زندگی دچار پولیپها یا سرطانهای روده بزرگ میشوند و این سرطانها بیشتر در سمت راست کولون می باشند. بعضی افراد مبتلا به HNPCC، دچار سرطان در ر حم، معده، تخمدان، حالب و مجاری صفراوی نیز میشوند، نام دیگر این بیماری سندرم lynch می باشد.

سندرم پولیپوز MYH: یک سندرم کانسر کولون ارثی است که اخیراً کشف شده است. این افراد زیر حدود سن 40 سالگی پولیپ های در روده بزرگشان ایجاد میشود که بین 10 تا 100 می باشند و بسیار مستعد ایجاد سرطان کولون می باشند.